

ХРОНІКА КУЛЬТУРНОГО ЖИТТЯ УКРАЇНИ у липні 2023 року

(оглядова довідка за інтернет-ресурсами,
матеріалами преси та неопублікованими документами)

День української державності

28 липня Україна вдруге відзначила День державності. З цієї нагоди Український інститут національної пам'яті підготував інфографіку, яка показує, що сучасна Україна є спадкоємницею різних державних утворень на її території, починаючи з Русі. Створено ролик «Історія України за 15 хвилин» із субтитрами англійською мовою. Крім того, Український інститут національної пам'яті разом із видавництвом «Родовід» презентували банерну експозицію «Символ твоєї свободи, 100 років Державного герба України». Виставка дає можливість простежити еволюцію державного символу українців від часів Русі до сьогодні. Зокрема тут можна побачити зображення тризуба в інтерпретації В. Кричевського, Г. Нарбута, П. Ковжуна, Р. Лісовського, М. Битинського, Н. Хасевича, С. Гординського, А. Гречила, І. Турецького, О. Кохана та інших. Цікаві та несподівані факти про тризуб містить також п'ятихвилинний відеоролик із нового циклу ІНПУ «ІстФакт» (ведучий – історик В. В'ятрович). У форматі постерів Українським інститутом національної пам'яті організовано виставкові проекти «Воїни. Історія українського війська» та «Кожен із нас – воїн» (партнер – Міністерство культури та інформаційної політики України). До Дня української державності Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого представила книжкову виставку «І є держава Україна, і є її нескорений народ!». Експозиція розкриває події, які лягли в історію творення та становлення української державності, висвітлює діяльність її видатних творців. Видання «Родовід» відкрило безоплатний доступ до електронної версії масштабного альбому «НАШ ГЕРБ. Українські символи від княжих часів до сьогодні». Зі свого боку, Національний музей народної архітектури та побуту України підготував триденну тематичну програму, яку склали: відкриття відновленої хати з села Старі Бабани Черкаської області та інтер'єру, присвяченого великодній обрядовості Наддніпрянського краю; презентація нової експозиції «Церковні старожитності кінця XVIII – початку XIX століття», що знайомить з атрибутами та особливостями обрядів православної та католицької релігій; відкриття виставки «Васильківська майоліка. Світло відродження». 29 липня День української державності у Пирогові відзначено симво-

лічним Святком українського хліба. Для гостей організовано: виставку хліборобських знарядь, відтворення давнього обряду «зажинок», молотіння зерна ціпками, гостину в музейних мірошників, ярмарок.

28 липня президент України оголосив про присудження Національної премії імені Тараса Шевченка 2023 року, приурочену до Дня української державності. Почесної творчої відзнаки удостоєно: письменницю К. Калитко за збірку поезій «Орден мовчальниць» («Література»); виконавців гурту «Хорея Козацька» – Т. Компаніченка, М. Бережнюка, С. Данилейка, Я. Криська, С. Охрімчука за аудіоальбом «Пісні Української революції» («Музичне мистецтво»); літературознавця М. Назаренка за книгу «Крім „Кобзаря”». Антологія української літератури. 1792–1883» у двох частинах («Літературознавство і мистецтвознавство»); журналіста В. Портникова за публіцистичні статті та виступи останніх років («Публіцистика і журналістика»); режисерку І. Цілик за документальний фільм «Земля блакитна, ніби апельсин» («Кіномистецтво»).

Визначено лауреатів премії імені Івана Франка у галузі інформаційної діяльності. Цього року на її здобуття було висунуто 23 роботи. Перемогу здобули: В. Кузик за збірку публіцистичних творів «Дивниця» (номінація «За кращу публікацію у друкованих засобах масової інформації»); режисер С. Лисенко та сценарист О. Зінченко за документальний фільм «Колапс: як українці зруйнували імперію зла» (номінація «За кращий твір у телевізійній сфері»); О. Гусейнова та М. Лаюк за цикл радіопередач спецпроекту «Леся Українка: 30 радіоісторій», присвяченого 150-річчю від дня народження української поетеси (номінація «За кращий твір у радіомовній сфері»); В. Король та Г. Любовець за монографію «Контент негативу. Як захистити себе та країну в умовах тотального інформаційного протистояння» (номінація «За кращу наукову роботу в інформаційній сфері»). Премію присуджують з 2004 року авторам нових оригінальних творів, що сприяють утвердженню історичної пам'яті народу, його національної свідомості та самобутності, спрямовані на державотворення і демократизацію українського суспільства.

Вшанування пам'яті

13 липня у Києві з нагоди 85-ї річниці від дня народження українського композитора Мирослава Скорика на сцені Міжнародного центру культури та мистецтв презентовано концерт «День музики Мирослава Скорика». У виконанні музикантів Національного камерного ансамблю «Київські солісти» під керівництвом диригента І. Пучкова пролунали, зокрема, «Гуцульський танець» з Триптиху для струнних (із кінофільму «Тіні забутих предків»), скрипкова «Карпатська рапсодія», віолончельна «A-Ri-A», «Мелодія» для струнних ля мінор. Цього дня музична громадськість Львова вшанувала пам'ять М. Скорика біля його могили на Личаківському кладовищі. Камерний хор «Глорія» виконав «Отче наш» та інші твори композитора. Також у Концертному залі ім. С. Людкевича відбулося урочисте закриття 120-го музичного сезону Львівської національної філармонії. Солістка О. Литвиненко та Симфонічний оркестр філармонії під керівництвом головного диригента колективу Т. Кухара представили музичну програму,

присвячену легендарному митцю. До неї увійшли Віолончельний концерт № 1 та Сюїта «Камінний господар» М. Скорика. Подія мала благодійну місію – всі виручені кошти з квитків установа спрямує на допомогу ЗСУ, а саме на купівлю пікапа для Сьомого прикордонного Карпатського загону.

22 липня у Києві урочисто відкрито меморіальний барельєф на честь очільника українського церковного визвольного руху Предстоятеля УАПЦ митрополита Київського і всієї України Миколи Борецького. Пам'ятний знак розміщено на фасаді будинку, в якому мешкав релігійний діяч у 1930-ті роки. Створив барельєф український скульптор О. Михайлицький.

У Бучі, на Київщині, біля входу до міського парку, встановлено меморіал жертвам російської окупації. Інсталяція містить пів тисячі металевих табличок з іменами загиблих від рук терористів мешканців міста. 2 липня під час відкриття меморіалу в парку відбувся концерт-реквієм «Об'єднані заради перемоги», організований Національною оперетою України разом із Бучанською міською радою.

Мовні питання

3 липня стартував черговий курс проєкту «Єдині» для охочих перейти на українську мову. Амбасадором нового курсу виступив український телеведучий, актор О. Суханов. Ініціатива діє вже понад рік, а розмовні клуби працюють у 25 містах України та за кордоном. Участь в програмі безплатна.

Регіональна культурна політика

На Донеччині пройшли заходи в межах мистецького проєкту «Культурний фронт», який реалізується за підтримки Міністерства культури та інформаційної політики України, Державного агентства України з питань мистецтв та мистецької освіти та Донецької обласної держадміністрації. Мета проєкту – надання сучасних культурних послуг мешканцям області, насамперед на територіях, де пошкоджено чи зруйновано заклади культури. 1 липня концертна бригада Національної філармонії України завітала у Добропілля та Білецьке, 5 липня артисти Харківського національного академічного театру опери та балету ім. М. В. Лисенка виступили з концертом у Слов'янську та Святогірську, а 29 липня ансамбль гітаристів «Київ» Національної філармонії України презентував програму української музики в Олександрівську.

25 липня у Вінниці біля храму Пресвятої Діви Марії Ангельської відкрито пам'ятник Святому Якову. Ця локація стала відправною точкою *Camino Podolico* – культурно-пізнавального та паломницького маршруту з Вінниці до Кам'янця-Подільського (Хмельницька обл.) за моделлю Шляхів святого Якова, які пролягають через усю Європу та ведуть до міста Сантьяго де Компостела в Іспанії. Встановлення скульптури ініціювала релігійна громада костелу Пресвятої Діви Марії Ангельської.

3 липня у селі Стіна Томашпільської громади на Вінниччині розпочав роботу центр ткацтва «Vereta», діяльність якого спрямовано на збереження і популяризацію традиційного українського ремесла. Ініціатор і засновник проєкту –

молодіжна громадська організація «Наше Поділля». Центр облаштовано у сільській хаті коштом благодійників, а за старовинними верстатами працюватимуть сім місцевих майстринь. Відтак у «Vereta» проходитимуть відкриті та індивідуальні майстерні для всіх, хто цікавиться давнім ремеслом. Окрім цього, там можна буде придбати килимки, лежанки, сумочки та чохли, виготовлені майстринями.

Благодійність

1 та 2 липня у столичному *Volume Club* пройшов фестиваль «*Faine Misto: In Azov We Trust*». Кошти буде спрямовано на потреби бригади Національної гвардії України «Азов». Серед учасників благодійних концертів – музичні гурти *Rohata Zhaba*, «Марний», *Folkulaka*, *Omana*, «Скажи щось погане», *Burned Time Machine*, *0%Mercury*, *Fitz Roy*, *Blind8* та *Grayshapes*. Забезпечення логістичних та гуманітарних потреб бійців «Азова» також стало головною метою фестивалю «*Faine Misto: історії, які варто почути*», що відбувся 28–30 липня у Львові на території *!FESTrepublic* й у парку «Знесіння». Було задіяно чотири музичні сцени (*Main Stage*, *Dark Stage*, *Light Stage*, *Underground Stage*) та простір «Амфітеатр» для презентацій книг, поетичних читань і зустрічей. На фестивалі виступило близько 70 артистів і гуртів, зокрема: «Жадан і Собаки», «ТНМК», «Один в каное», «Діти інженерів», *The Unsleping*, *Zwuntar*, Христина Соловій, Ницо Потворно, Структура Щастя та інші.

22 і 23 липня культурний простір «Лютня» та *Squat 17b* провели у Києві мистецький захід *Art Weekend* заради благодійної мети – придбання буса для медиків 3-ї штурмової бригади. Ініціатор – жіночий ветеранський рух *Veteranka*. Відвідувачі заходу могли за донат розмалювати велике полотно та забрати його частину на пам'ять. Також на території *Squat 17b* було організовано: виступи музикантів (*ВАН.ROMA*, Є. Йовенко, гурт *OY Sound System*, *Cvil'*, Артімус & Олександр Шиманський, *SIK*), мистецьку виставку, благодійний маркет, показ інсталяцій, перформанси, лекцію про сприйняття старовинної культури (А. Паславський), кастом одягу (А. Пліндін), квітковий майстер-клас (М. Величко). До події долучилися такі митці, як П. Дмітрієв, А. Приходько, К. Жуковська, А. Пліндін, *Egor Bread*, О. Кодрул, *Sinopa*.

Музичний фестиваль *Atlas Festival* заустив продаж 500 благодійних квитків на «Фестиваль перемоги» з відкритою датою. Усі виручені кошти буде передано у благодійний фонд «Твоя опора» на допомогу київській міській клінічній лікарні. 15 липня власники цих квитків мали можливість потрапити на ексклюзивний захід у столичному ТРЦ «Gulliver». У програмі – «Підпільний стендап» від В. Байдака, С. Загайкевича, Д. Білоуса та показ фільму «Найкращі вихідні» В. Климчука.

5 липня в ТРЦ «River Mall» у Києві відбувся концерт «Help South Ukraine» від благодійного фонду «Безмежні Можливості» та літературно-театрального проекту «Фенікс», покликаний допомогти багатодітним родинам із Херсонщини, які постраждали внаслідок підриву Каховської ГЕС. Учасники – артисти О. Сумська, В. Борисюк, А. Ротару, А. Логай, українські виконавці *KRYLATA*, Андріана,

Кароліна Ваноян, гурти *BARABANDA* та *Spiv Brativ*, а також очільник проєкту «Фенікс» О. Єгоров.

8 липня у столичному кінотеатрі «Ліра» пройшов благодійний показ стрічки «Собаки хороших людей не кусають» А. Максимчук. Пожертви, зібрані під час події, підуть на підтримку волонтерських потреб організації *Save The Pets*, зокрема, на евакуацію тварин із прифронтових територій України.

15 та 16 липня в селі Мельники на Черкащині можна було відвідати Фестиваль нескореної Нації «Холодний Яр». Цього року головна мета просвітницького, патріотичного заходу – вшанувати загиблих воїнів, надати підтримку та допомогу захисникам України. Зокрема під гаслом «Відновлення Нескорених» для військовослужбовців було влаштовано зустрічі з реабілітологами, психологами, гештальт-терапевтами, представниками державних установ і ветеранських фондів. Розважальну програму склали: виступи музичних гуртів, спортивні активності (зокрема трейловий забіг «RunЯр» за участі учасників бойових дій), гутіркова галявина, майстер-класи народних майстрів, лекції, виставки тощо. Донати відвідувачів організатори фестивалю спрямують військовим підрозділам, в яких несуть службу їхні колеги: 56-й окремій мотопіхотній бригаді ЗСУ, 118-й бригаді Сил ТРО України у Черкаській області та добровольчому батальйону «Карпатська Січ».

13 липня на Театральному майдані у Луцьку відкрито артпростір «Модуль тимчасовості» (МОТ), що вже працював у Києві та Дніпрі. Проєкт від команди *Don't Take Fake* покликаний привернути ще більше уваги світу до України, а також зібрати кошти на відбудову культурних об'єктів, які постраждали внаслідок російської агресії. На двох поверхах тимчасової споруди представлено експозицію з картинами, скульптурами, інсталяціями та аудіовізуальними творами 28 художників з десяти країн, серед яких – українські митці Ж. Кадирова, М. Куліковська, Р. Мінін, О. Кондаков, О. Сай, Н. Кравцов, В. Манжос. Окрім того, «Модуль тимчасовості» став місцем спеціальних подій – кінопоказів, екскурсій, лекцій і дискусій. На вході також облаштовано крамничку з мерчем. Відкриттю артоб'єкта в Луцьку посприяла громадська організація «Алгоритм дій». Куратором виступив французький арткритик і головний редактор журналу «Beaux Arts» Ф. Бусто.

7–9 липня у Вінниці в парку «Вишенський» тривав «Благодійний купальський пікнік». Головна мета заходу – зібрати кошти на потреби захисників із 59-ї окремої мотопіхотної бригади імені Якова Гандзюка. Програма включала благодійний концерт українських гуртів, майстер-класи, дегустації продукції крафтових виробників з усієї України. 7 липня у Вінниці пройшов також благодійний фестиваль «Таємниця Купала: Вогнем розпалена, рутою вплетена», організований задля допомоги бійцям 93-ї окремої механізованої бригади 2 МПБ. Символом фестивалю став малюнок червоної рути, написаний українським воїном С. Олянюком. Окрім різноманітних розваг (тематичних майстер-класів, пісенного флешмобу, танцювального перформансу тощо), для гостей було влаштовано показ документального фільму «Феномен Івасюка» В. Гордієнка та С. Весельського.

8 липня у закарпатському місті Берегове проведено масштабний благодійний захід «500 днів Незламності», який відбувся, зокрема, за підтримки Товариства угорської культури Закарпаття. Зібрані кошти буде спрямовано на потреби Берегівської центральної лікарні ім. Берталона Ліннера. У дійстві взяли участь керівники сусідніх територіальних громад, представники українських та закордонних міст-побратимів, благодійних і громадських організацій, релігійних конфесій. Програму заходу склали патріотичний концерт, виставка дитячих малюнків, спільна експозиція художників з України, Угорщини, Словаччини та Боснії і Герцеговини, а також виставка творів декоративного мистецтва «Слава Україні» берегівського художника-різьбяр А. Сакалоша.

10 липня у Домі української культури в Житомирі минув благодійний аукціон *Ukrainians for Ukraine* на підтримку Збройних сил України, який провела громадська організація «Спілка підприємців теле- та кіноіндустрії». Серед лотів – колекційна срібна монета «Гетьмани України», тубус від «Джавеліна» з портретом Т. Шевченка та інші патріотичні речі. На добродійному заході виступили українські співаки О. Пономарьов та М. Хома (*DZIDZIO*).

Харківське видавництво *Vivat* влаштувало розпродаж останніх примірників книжки «Синдорм листопаду» Вікторії Амеліної, яка загинула від удару російської ракети по Краматорську. Виручені кошти отримає громадська організація «Нью-Йоркський літературний фестиваль», заснована письменницею.

Креативні індустрії

Бренд традиційного українського одягу *Etnodim* презентував колекцію вишиванок і вишитих суконь, створених на основі фрагментів вишиванок XVIII–XX століть, що зберігаються в Національному центрі народної культури «Музей Івана Гончара» та не підлягають відновленню. Зокрема до нової колекції увійшли сукня *Malyn* з характерними поліськими орнаментами (ромб та промені), сорочка *Opishnya* з полтавською гладдю, а також чоловіча сорочка *Veremiy* зі складним геометричним орнаментом, традиційним для Вінницької області. Загалом відтворено традиційну вишивку Київського, Чернігівського, Полтавського, Харківського, Житомирського, Рівненського, Одеського, Івано-Франківського, Тернопільського, Закарпатського, Львівського, Вінницького та Волинського регіонів. Окрім того, *Etnodim* підтримав Музей Івана Гончара, створивши оцифрований архів вишивки зі збірки закладу.

Бренд верхнього одягу й аксесуарів *S-sape* випустив продовження колекції дизайнерських патчів *Sila Ptakha* за мотивами давніх зразків вишивки та писанок із фондів Музею Івана Гончара та приватної колекції Р. Скибіна. Кожен із п'яти патчів присвячено етнографічним регіонам України – Волині, Поліссю, Слобожанщині, Гуцульщині та Криму. Дизайнерка проєкту – М. Кінович.

Культурні проєкти

3 липня у Києві в одному з павільйонів Національного комплексу «Експоцентр України» відкрито кінематографічну 3D-виставку «Отрицательное влияние», присвячену потопленню російського крейсера «москва». Організатори

проекту – Національний військово-історичний музей України, Центральний військово-морський музей України, Громадська організація «ДНА» за підтримки Міністерства культури та інформаційної політики України та Міністерства оборони України. Виставка поєднала короткометражний фільм, імерсивне 3D-шоу й тематичну фотозону. У павільйоні з 25-метровим екраном і проєкцією у 270 градусів глядачам демонструють занурення до затопленого крейсера, а також історичні й військові факти, які передували події. Проєкт став дебютною роботою режисера А. Франчука. Музику до фільму створили українські виконавці К. Павленко й А. Єфімов.

7–9 липня у київському артпросторі *Uyava* на території Національного комплексу «Експоцентр України» відбувся Міжнародний фестиваль етнічної музики «Країна мрій». Відкрив це дійство виступ *Kyiv Orchestra* під керівництвом диригента М. Лисенка з ексклюзивною програмою, присвяченою золотій ері української поп музики 60–70-х років минулого століття. Учасниками «Країни мрій» стали фолк, рок, електронні та інші виконавці, серед яких: «Гуляй город», «Пацики з Франека», «Чумацький шлях», «The Вйо», *Mnishek, Drum & Tuba Band, The Doox*, Х. Соловій та засновник фестивалю О. Скрипка разом із гуртом «Воплі Відоплясова» у супроводі оркестру «НАОНІ». Крім музики, відвідувачі фестивалю могли послухали лекції від лідерів думок на тему збереження українського етнокоду та прогулятися традиційним ярмарком – Алеєю майстрів, де на гостей чекали майстри з кераміки, ткацтва, плетіння, вишивки, писанкарства, роботи з металом, шкірою тощо. Мета події, партнером якої виступила благодійна організація *SUPPORT AZOV*, зібрати кошти на потреби 3-ї окремої штурмової бригади («Азов»).

8 та 9 липня на Льодовій арені у Києві вдруге пройшов фестиваль «Стадіон Культури». На головній сцені фестивалю виступили українські музичні гурти та діджеї, зокрема, *Tvorchi, Brykulets, Nazva, Ziferblat*, інді-фольк-дует *Tember Blanche* й інші виконавці. У мистецькому просторі було розміщено проєкт «Спільний Спадок», що рятує старовинні народні речі та передає їх музеям, і «Музей у темряві», що проводить екскурсії та концерти за участі незрячих екскурсиводів та музикантів. На стадіоні діяли такі локації, як: фотовиставка П. Батанова «Ukrainian War Face»; авторський проєкт київської мисткині та дизайнерки Н. Лопатюк «Metafoga» (мануфактура апсайклінгу); квітковий корнер «Ю»; куточок книгарні «Сковорода». У лекторії «Стадіону Культури», створеному разом із *Projector Institute*, одним із спікерів виступив засновник *YouTube*-каналу «Загін Кіноманів» В. Гордієнко, який розповів історію українського композитора В. Івасюка. До заходу також долучилися благодійні організації «Згряя», *Peremoga, Lets do it Ukraine*, «Леви на джипі», *GIDNIST*, представивши мерч та іншу продукцію.

8 липня у столичній галереї «Лавра» в межах комунікаційної кампанії «Разом творимо. Разом зберігаємо» за підтримки Європейського Союзу відбувся мистецький пленер «Культурна мозаїка». У програмі: виставка Міжнародного фонду *ALIPH* про збереження культурної спадщини України, виставка переможців

конкурсу художніх проєктів на тему переосмислення війни в Україні, кінопокази, лекції, креативний конкурс дитячих малюнків і численні майстер-класи. Також гості мали можливість відвідати такі семінари, як: «Таємниці реставрації» (Чернігівський обласний художній музей імені Григорія Галагана); «В'язана лялька та народна іграшка» від Н. Свиридюк (креативний хаб «OTOLOVKO» в Полтаві); «Чарівна кераміка» від з. м. н. т. України Івана та Данила Решти (Кмитівський музей образотворчого мистецтва Й. Д. Буханчука Житомирської облради); «Мапа перемоги» від Н. Величко; «Українське друкарство» (видавництво «Дух і Літера» та художниця-ілюстраторка дитячих книжок Л. Мартинюк).

8 липня продовжив свою роботу фестиваль «Протасів Яр», який триває у Києві з травня до вересня 2023 року. Захід присвячено пам'яті засновника руху «Захистимо Протасів Яр» Р. Ратушного, який загинув торік на війні за Україну. Програму розпочала екскурсія літературознавця Р. Семківа «33-й квадрат Байкового цвинтаря». На основній локації фестивалю – галявині у Протасовому Яру, проведено панельну дискусію «105 років громаді Протасового Яру: від УНР до сьогодні» (О. Михайлик, О. Кучерук, В. Кіпіані) та філософський квінтет «Сенека, думки, поезія, музика» (Т. Лютий, В. Кебуладзе, В. Єрмоленко, В. Менжурлін, М. Сіома). Також працювала дитяча галявина з пізнавальними розвагами для найменших гостей від Національного центру народної культури «Музей Івана Гончара». В Інституті біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН України («Буряки-Хол») відвідувачі могли подивитися короткометражний фільм «Роман Ратушний. Вільна людина» М. Ладеса (виробництво *#Babylon'13* та «Протасів Яр») і почути стародавню українську музику в інтерпретації гурту «Хорєя Козацька». 22 липня чергову фестивалю подію організатори присвятили поезії. У цей день відбулися літературно-музична презентація антології «Поміж сирен. Нові вірші війни», концерт композиторки О. Здоровецької «Голос крові» та показ документального фільму «Іван і Марта» режисера С. Буковського. Партнери фестивалю «Протасів Яр» – Український ПЕН, Національний центр народної культури «Музей Івана Гончара» за сприяння Міжнародного фонду «Відродження».

27–30 липня у Звягелі на Житомирщині минуло Міжнародне свято літератури та мистецтв «Лесині джерела», присвячене творчості Лесі Українки. Насичена програма включала такі заходи, як: всеукраїнська науково-краєзнавча конференція «Утвердження української національної ідеї у творчості та громадсько-політичній діяльності Лесі Українки, Олени Пчілки, Михайла Драгоманова й інших видатних особистостей України на теренах Волині-Полісся»; виставка світлин «Місця натхнення Лесі Українки»; виставковий проєкт «Музей 6.0» до 60-річчя створення Літературно-меморіального музею Лесі Українки; XVIII Всеукраїнський конкурс виконавців художнього слова імені Лесі Українки; XII Всеукраїнський конкурс автентичного співу «Животоки»; презентація музичних творів на слова Лесі Українки; театралізована екскурсія «Лесиними стежками»; символічна акція «Одягнемо Лесю у вишиванку»; дитяча театралізована пізнавальна програма «На свято до Мавки».

1 липня у Вінниці на території Креативного простору обласного центру культури «Щедрик» відбувся XIII Міжнародний фестиваль звичаєвої культури «Живий Вогонь». Його головними подіями стали виступи козацьких колективів та покази бойових мистецтв, благодійний рок-концерт за участі Д. Андрійця, гуртів «Не лізь, бо вб'є!» та «Спів Братів», а також запалення «Живого вогню Перемоги» за старовинним козацьким обрядом. Під час фестивалю працювали локації військових реконструкторів, пластунів, козаків, народних майстрів. Організатор – Крайове товариство «Вінницький козацький полк імені Івана Богуна».

2 липня у Кременчуці на Полтавщині з ініціативи неформального об'єднання «О'Комова» вперше пройшов мультиформатний фестиваль кременчуцької культури «Мозаїка». Мета – зібрати в один орнамент творчу спільноту міста та наповнити новими сенсами закинуту літню сцену «П'ятак» у центральному парку. Програма фестивалю поєднала фрагменти різних культурних напрямів. До уваги відвідувачів: сольний проєкт *LoadedSylph* від автора бренду модульних синтезаторів *Sylph Modular*; виставка-феєрія «Вузол» із роботами місцевих художників і фотографів; перформанс від М. Матахарі; відкриті дискусії – на тему «Кременчук: їхати, залишатись, повертатись» і щодо долі мозаїки «Правда»; екскурсія містом від автора блогу «Ukrainian Modernism» Д. Соловійова; серія лекцій за участі архітекторки, співзасновниці ГО «Мапа Реновації» Д. Корби, автора подкасту «СЕО сучасності» П. Целуйка та амбасадорки української культури С. Безверхої. В межах ярмарку локальних брендів і крафтярів місцеві експерти своїх галузей провели майстер-класи для гостей.

7–9 липня Чернівці приймали XXXIV Міжнародний фольклорний фестиваль «Буковинські зустрічі», на який завітали фольклорні, хореографічні колективи, оркестри та окремі виконавці з України, Польщі й Румунії. Для проведення заходу було обрано Центральний парк культури та дозвілля ім. Т. Шевченка. Гості стали свідками стародавніх обрядів та звичаїв, слухали давно забуті пісні, насолоджувалися запальними танцями та розмаїттям народних строїв.

14–16 липня у місті Вилковому на Одещині вперше відбувся фестиваль української культури «Виделка fest», головним контентом якого були українські фільми, музика та книжки. Ініціатором проведення фесту в рідному місті виступив аеророзвідник 56-ї окремої мотопіхотної бригади ЗСУ С. Гнезділов. Реалізували задум три громадські організації – «Ініціатива «ЛЮДИ», «Український PEN-клуб», «Українські Студенти за Свободу», за підтримки Міжнародного фонду «Відродження». В межах проєкту *PEN Ukraine* «Мереживо. Літературні читання в містечках України» відвідувачі мали можливість поспілкуватися з українськими письменниками та журналістами, зокрема, такими як С. Поваляєва, М. Савка, К. Калитко, В. Єрмоленко, А. Алієв, С. Челяк. Музична частина «Виделки fest» включала виступи українських гуртів «Пиріг і Батіг», «Очеретяний кіт», Тріо «Мар'яничі» й інших артистів. До програми кінопоказу увійшли знакові вітчизняні фільми «Бачення метелика» М. Наконечного, «Додому» Н. Алієва та «Край Ріки» В. Баркова.

Театр

Столичні театри представили у липні свої нові постановки: «Украдене щастя» І. Франка, «Тренди твіттеру» С. Юшкова (Національний академічний драматичний театр імені Лесі Українки); «37 листівок» за п'єсою американського драматурга М. МакКівера (академічний театр драми і комедії на лівому березі Дніпра); «Strip-Tease 2» за п'єсою польського драматурга С. Мрожека у перекладі Л. Андрієвської (академічний театр «Колесо»); «Круасани з мигдалем» за мотивами твору Р. Сеттарова «Музика війни» (академічна майстерня театрального мистецтва «Сузір'я»); «Коти біженці» за п'єсою сучасних українських драматургинь Л. Тимошенко та М. Смілянець (Театр на Михайлівській – ЦМ «Новий український театр»).

2–8 липня в Івано-Франківську тривала перша резиденція ІV Лабораторії драматургії, організованої Національною спілкою театральних діячів України за підтримки Українського культурного фонду. Мета заходу – створення актуальних п'єс, налагодження співпраці між режисерами і драматургами, збільшення присутності сучасної української драматургії в театрах України та за кордоном. Тема ІV Лабораторії – «Як говорити/писати про війну у драматургічних текстах». У резиденції взяли участь: драматурги О. Гриценко, Г. Захожа, Л. Кудасва, О. Мацюпа, О. Михайлов, А. Пугач, а також режисери І. Данілін, Д. Леончик, Д. Некрасов, К. Парфир'єва, А. Рашко, О. Ткачук. Кураторами творчого інтенсиву було запрошено українських драматургів П. Ар'є та Л. Лягушонкову, лектором – драматургиню і письменницю, керівницю Театру сучасного діалогу в Полтаві, засновницю порталу сучасної української драматургії *Ukrdramahub* І. Гарець. В основу візуалізації проекту лягли малюнки драматургині і художниці Л. Тимошенко, створені спеціально для ІV Лабораторії драматургії.

1 та 2 липня Івано-Франківський національний академічний обласний український музично-драматичний театр ім. Івана Франка запросив глядачів на фінальну прем'єру сезону – мюзикл «Ніч на полонині» за мотивами поеми О. Олеся у постановці І. Білиця. Загалом 84-й театральний сезон франківців склали рекордні понад 330 вистав.

Музика

27–31 липня у Львівській національній філармонії ім. М. Скорика пройшов VIII Міжнародний фестиваль літньої пори «Pizzicato e Cantabile». Його гаслом стала «Єдність в різноманітті». В межах події на сцені Концертного залу ім. С. Людкевича шанувальники класичної музики мали можливість почути твори українських і європейських композиторів у професійному виконанні таких солістів, як О. Мацелюх і О. Стрілецька (орган), М. Герега та Б. Коблик (скрипка), М. Макаревич, Ю. Данилова, Х. Бенюк, М. Віхляєва, В. Дворовий і Є. Куліковська (фортепіано), Ю. Шутко та Н. Кожушко-Максимів (флейта), А. Остапенко (гітара), а також французького органіста Жана-Марі Леруа.

Музикознавиця О. Лозинська та культурна менеджерка Н. Болібрух заснували Українську фундацію класичної музики задля збереження музичної спадщини, популяризації української класичної музики, а також всебічної підтримки

українських виконавців і композиторів. Діяльність організації буде спрямовано на записи музичних творів і продюсування нових проєктів.

Культурний портал «Експеримент» опублікував рідкісні звукозаписи української піаністки Марії Крушельницької, зокрема: концерти для фортепіано з оркестром Й. Брамса; концерти С. Людкевича, Р. Сімовича, В. Барвінського; усі твори для фортепіано Л. Ревуцького та М. Колесси; 11 етюдів у формах старовинних танців В. Косенка; добірки п'єс С. Людкевича, А. Кос-Анатольського, Б. Фільц, В. Барвінського та М. Нижанковського. Реалізацією цього проєкту займалася команда «Експерименту» разом із музикознавицею та педагогинєю Н. Кашкадамовою. На сайті створено офіційну сторінку М. Крушельницької, де зібрано фотографії, біографічні дані, рецензії, статті та спогади.

За підтримки Львівської національної філармонії ім. М. Скорика на волонтерських засадах здійснено відновлення нот «Героїчної увертюри» Віктора Косенка. Редактором видання та ініціатором роботи виступив С. Хоровець, комп'ютерний набір здійснила Т. Іванко, а верстку, обкладинку та художнє оформлення – Н. Марак. Основою праці стала копія рукопису В. Косенка 1939 року, що зберігається у фондах бібліотеки Львівської національної філармонії, зіставлена з окремими текстами оркестрових партій.

20 липня у Центральному парку культури та відпочинку міста Києва запрацювала виставка переможців Міжнародного музичного фестивалю *MUSIC.UA.WAR*, яка представила відеокліпи про російсько-українську війну. Відвідувачі мали можливість переглянути кадри з творів музикантів різного віку (6–79 років) з України, Канади та США, а також музичні відеоролики, використовуючи *QR*-коди. Фестиваль організовано Асоціацією з розвитку міжнародних відносин *Adrum* та *Studiorar* під патронатом Міністерства культури та інформаційної політики України і київської міської влади.

Візуальні мистецтва

6–20 липня у Національному художньому музеї України в Києві пройшла перша від початку повномасштабної війни виставка «Передчуття перемоги». У показі – кілька десятків картин О. Тістола, О. Сухоліта, М. Скугаревої, О. Придуралової, О. Аполлонова та М. Білоуса, які інстальовано в символічні куточки майстерень художників. Виставка стала частиною благодійної ініціативи «Перемога Гідності» для збору коштів на потреби Головного військового клінічного госпіталю Міністерства оборони України та мобільних військових госпіталів.

28 липня у Національному музеї українського народного декоративного мистецтва відкрито виставку «Магія кераміки Оксани Грудзинської. 100 років, 100 робіт, 100 друзів», присвяченої сторіччю з. х. України О. Грудзинської. Представлено роботи мисткині з музейної колекції, зокрема, декоративні вазы, пласти, тарелі. Родзинкою експозиції стали підготовчі ескізи та один із варіантів керамічного панно станції метро «Хрещатик». До дня народження художниці також було презентовано альбом з творами О. Грудзинської з серії «Музейні колекції» – подарунок ювілярці.

У київських музеях й інших мистецьких просторах розпочали роботу виставкові проєкти: «Далі Є...» – живопис, скульптури і графіка київського художника, засновника ЦСМ «Білий Світ» О. Яновича, «Шляхи 85 км» – графіка та живопис 1970-х років О. Міловзорова (Центральний будинок художника); «Стигнуті нескінченністю» – дві роботи художниці українсько-туніського походження Н. Каабі-Лінке: однойменна фотосерія та інсталяція «Рай і пекло» (Національний художній музей України); «Рідне місто. Київ 60-х» – акварелі А. Зернецького, «Рани міст» від творчої групи представників НАОМА – живопис М. Малильо, А. Погорілого, Р. Дорчинця, графічні композиції О. Гірного, об'ємні просторові роботи Є. Державицької (Національний музей «Київська картинна галерея»); «Діалог» – пейзажі та натюрморти М. Глуценка та картини І. Кудіної (Національний музей літератури України); «Пророцтво» – живопис Є. Гули (Музей Шолом-Алейхема, філія Музею історії міста Києва); «GUERRE EN UKRAINE» – найновіші роботи французького вуличного художника К. Гемі, створені в Україні під час повномасштабної російсько-української війни: фотографії, відео, інсталяція та серія портретів українських героїв (Національний музей історії України у Другій світовій війні); «Залежність» – скульптури Д. Шиманського («YA Gallery»); «Впливи. Закентій Горобцов» – графічні роботи на папері, дереві й текстилі, створені З. Горобцовим упродовж 2021–2023 років («Dymchuk Gallery»); «КАТАРСИС 0.1» – мультимедійні твори художника *Chizz Roman* («Avangarden Gallery»); «Позачасся» – роботи різних років А. Приходько та В. Рябоштаня, «Біля корита» – артоб'єкти, фотографії В. Дейсуна та В. Змієвця («Imagine Point»); «Кольорові примхи» – картини В. Лободи (галерея «НЮ АРТ»); «Простір» – живопис А. Логова («Jek Art»); «CLOCKWORK ORANGE» – абстрактний живопис групи *Socia* – Артура та Ігоря Спаських («Eye Sea Gallery»); «Оптиміст» – картини І. Селезньова (культурний кластер «Краків»).

В межах проєкту про досвід російсько-української війни «Ти як? Виставка і дискусія», який до 2 липня тривав у столичному Національному центрі «Український дім», видавництво «ist publishing» і ГО «Музей сучасного мистецтва» створили артбук-щоденник для рефлексії та нотаток «Ти як?». Його впорядкувала мистецтвознавиця й кураторка Г. Глеба. Видання стало частиною програми «Культура пам'яті в повоєнній Україні», що впроваджується ГО «Музей сучасного мистецтва» разом із Платформою культури пам'яті «Минуле / Майбутнє / Мистецтво» за підтримки Швейцарії.

22 липня в Одесі, на площі біля Олександрівської колони в парку імені Тараса Шевченка, відкрито мандрівну виставку «Окупована спадщина: кам'яні вишиванки Нової Каховки», покликану привернути увагу до культурної спадщини півдня України, зокрема, Нової Каховки, що страждає від агресивних дій окупаційних військ. Куратори проєкту – засновники громадської організації «Новокаховське товариство охорони культурної спадщини» Тетяна та Єлизавета Євсєєви. Під час презентації виставки можна було взяти участь у майстер-класі зі створення кам'яних панно у техніці українського художника-монументаліста ХХ ст. Г. Довженка. Подію організовано за підтримки Одеської міської адмініс-

трації, Херсонської ОВА, Новокаховської МВА, Департаменту охорони історичного середовища та «Бюро спадщини» Львівської міської ради, ВГО «Українське товариство охорони пам'яток історії та культури», ВГО «Асоціація жінок України “Дія”», ГО «Південь разом», БФ «Місто тисячі джерел» (Нова Каховка), волонтерів ГО «Новокаховське товариство охорони культурної спадщини».

У містах України також розгорнуто експозиції: «Dramatis Personae» – графіка Є. Лисика (Музей народної архітектури та побуту у Львові імені Климентія Шептицького); «Подивіться на рай тихий» до 90-річчя Г. Григор'євої – живопис і книжкова графіка київської художниці (Палац Потоцьких у Львові); «Поза часом» – фотографії Т. Бичка (Львівський муніципальний мистецький центр); «До та під час...» – цикл картин «Сублімація війни» В. Сосни, абстрактний живопис С. Ісаєва та інсталяція «Порожнеча» С. Ткаченко (Чернівецький обласний художній музей); «...Із крові і землі...» – живописні та графічні роботи В. Зарецького (Хмельницький обласний художній музей); «НОРЕ (Надія)» – світлини про війну в Україні фотохудожників з одинадцяти країн світу, зокрема, українських митців: О. Харвата, Ю. Вереса, *N. Tymchenko*, *I. Zholobak*, О. Шевченка, О. Довженко, В. Оглобліна, П. Петрова, «Квіти війни» – роботи українського репортажного фотографа Е. Крижанівського, «Єдина Україна» – твори майстрині петриківського розпису М. Масловської (Рівненський обласний краєзнавчий музей); «Небокраї» – сорок нових картин Ю. Нагулка (мистецька галерея *Gnatyuk Art Center* у Житомирі); «Коли ти дивишся пустоти» – абстрактні картини Ю. Боринця (галерея «Асортиментна кімната» в Івано-Франківську); «Vinnytsia Strong» – фотопроект К. Ревуцького, присвячений річниці ракетного обстрілу Вінниці (Вінницький літературно-меморіальний музей М. Коцюбинського); «Коса-просушка» – світлини Кінбурської коси С. Полякова (галерея «Вікно» в Одесі); «Світ Даят» – картини Л. Хімейчук (Центр культури «Вернісаж» у Чернівцях); «Пісня Павла Дворського у вишитому дивоцвіті Поліни Гуменюк» – вишиті роботи київської мисткині П. Гуменюк (мистецький центр «АРТпростір» у Чернівцях); «До і під час» – живопис М. Качура (Замок «Паланок», Мукачівський історичний музей на Закарпатті); «Берегиня душі» – квіткові картини, графічні малюнки та писанкові вироби з м. н. т. України Т. Ульяновіної (Центральна міська бібліотека ім. М. Кропивницького у Миколаєві).

15 липня у Хусті на Закарпатті в межах міжнародного проекту «Леско і Хуст: історія – це наша сила» відбулася церемонія відкриття пам'ятного знаку на честь надання Хусту статусу вільного королівського міста у 1329 році. Автор бронзової скульптури у вигляді пера, аркушів паперу та чорнильниці – Е. Алексі.

Укрзалізниця запустила брендований потяг «Голоси України», що курсуватиме між Києвом та польським Хелмом. Дизайн для потяга створив художник О. Грехов. Головними символами малюнка стали музичні інструменти, стилізовані під перелітних пташок. Окрім цього, в ілюстрації приховано алюзію до масової вимушеної еміграції через повномасштабне вторгнення. У реалізації проекту до виходу нового сезону телешоу «Голос країни» взяли участь ПАТ «Укрзалізниця», команда «Голосу країни», Міністерство культури та інформаційної політики України та *Port of Culture* (Польща).

Музейна справа. Охорона культурної спадщини

7 липня у столичному Національному центрі «Український дім» презентовано виставковий проєкт «Марія малює», створений у співпраці з Фондом родини Марії Примаченко. На широкий загальний вперше виставлено сто донині неекспонованих картин М. Примаченко з приватної колекції мистецтвознавця Е. Димшица. Гаслом події обрано вислів самої художниці – «Щоб люди жили, як квіти цвіли». Роботи різного тематичного спрямування розподілено між двома залами. В одному – традиційні малюнки (квіти та фантастичні звірі), а в іншому – тематичні твори, присвячені війні та Чорнобильській трагедії. Виставку супроводжувала публічна освітня програма – лекції, обговорення, майстер-класи.

1 липня у Національному музеї українського народного декоративного мистецтва в Києві відкрито виставку «Марія Примаченко. Початок», яка презентує близько пів сотні ранніх авторських малюнків (1936–1937 рр.) та експериментальну кераміку М. Примаченко з музейної колекції, які було створено художницею під час роботи в Експериментальних майстернях при Київському музеї українського мистецтва на території Києво-Печерської Лаври. Серед виставкових експонатів такі картини, як «Лебідь, рак та щука», «Лисиця та журавель», «Мавпа та окуляри», «Запорожець за Дунаєм», «Червона мавпа», «Синій лев» та інші.

13 липня у Національному музеї українського народного декоративного мистецтва в межах проєкту «Сила крихкості» розпочала роботу друга експозиція інтер'єрної кераміки Ольги Рапай під назвою «Сила коріння». Відвідувачі отримали можливість побачити відновлені монументальні барельєфи скульпторки на історичну тематику, які були окрасою київського готелю «Братислава», а потім довгий час вважалися втраченими. Партнерами проєкту виступили Фонд імені Рапай-Маркіш, видавництво «Дух і літера», журнал «Антиквар», Національна премія «Скарб нації».

25 липня в Успенському соборі Національного заповідника «Києво-Печерська лавра» до 336-ї річниці обрання гетьманом Івана Мазепи відбулася панахида та презентація відреставрованого дзвону Мазепи (XVII століття). У заході взяли участь духовенство, військові капелани, учасники Програми «Духовне відновлення», меценати, співробітники заповідника та інші гості. Також Національний заповідник «Києво-Печерська лавра» започаткував цикл лекцій про Івана Мазепу. 27 липня першу бесіду на тему політичної діяльності гетьмана, провела наукова співробітниця Інституту історії України НАН України О. Ковалевська.

6 липня у столичному Музеї української діаспори відкрито виставковий проєкт «Кричевський. Саєнко. Майстер і учень», присвячений фундатору стилю українського модерну В. Кричевському та його послідовнику О. Саєнку. На виставці представлено орнаменти, ескізи інтер'єрів, зразки книжкової графіки й акварелі В. Кричевського з фондів Музею української діаспори і Музею книги та друкарства України. У жанровому та тематичному діалозі з роботами майстра експонувалися твори О. Саєнка, зокрема, килими за ескізи художника. У фокусі показу – проєкт дизайнерського оздоблення В. Кричевським Історичної секції Всеукраїнської Академії наук (1928), до роботи над яким він долучив і свого

учня. Вперше було оприлюднено навчальні композиції, створені В. Кричевським для студентів, а також його графічні твори 1920–1930-х років з приватної колекції Ніни Саєнко.

Цього ж дня у Музеї книги і друкарства України було розгорнуто виставку архітектурних пейзажів Ю. Химича «Україна соборна». В експозиції – картини з приватної колекції протоієрея, капелана української православної громади Православної церкви України на Кіпрі П. Зуєва, який також є очільником правління компанії «Khymych Art FOUNDTION».

Від 4 липня у виставковій залі «Хлібня» демонструвався проєкт «На паузі...», який склали натюрморти та графіка українських митців із фондів Національного заповідника «Софія Київська»: роботи художників-архітекторів В. Троценка (1888–1978), В. Фельдмана (1864–1928), Є. Маринченко (1916–1999), твори з приватної колекції професора Д. Степовика, а також картини сучасних художників – О. Карпенко, В. Дейсуна, О. Федорук, Б. Бондар, Т. Шуляк, О. Малих, В. Змієвця, Н. Корф-Іванюк, О. Іванюка, В. Труша, Б. Голояц, В. Медведєва та багатьох інших.

19 липня у Музейно-виставковому центрі «Музей історії міста Києва» представлено документальну виставку «Маріуполь. Фільтрація #НаЖиво». В експозиції зібрано докази злочинів російських окупантів під час процедури фільтрації – світлини, малюнки, інсталяції, відеофрагменти, особисті речі маріупольців, яким довелося пережити пекло блокади та знищення міста, допити та випробування сучасного гетто. Окрім інформаційних постерів, на виставці можна було побачити картини Д. Немировського й О. Ревіки – рефлексії на війну та перебування у фільтраційних таборах. Організаторами проєкту виступили Маріупольський краєзнавчий музей і департамент культурно-громадського розвитку Маріупольської міської ради Донецької області, *т. ЕНУВ* і Музей історії міста Києва.

6 липня з нагоди 65-річчя столичного Національного комплексу «Експоцентр України» на центральній алеї ВДНГ було розгорнуто експозицію, присвячену темі пам'яті, збереження архітектурного надбання та мистецької спадщини тоталітарної епохи. Виставку сформували картини та колажі, створені художницею К. Синицею на основі архівних фотографій. Також цього місяця Національний комплекс «Експоцентр України» запустив публічний онлайн-реєстр пам'яток культурної спадщини на території ВДНГ. Наразі до списку додано 19 об'єктів, що вже мають охоронний статус. Серед них, зокрема, будівлі павільйонів, споруда центрального входу, фонтани й інші зразки архітектури Експоцентру. Головне завдання сервісу – виявлення та збереження тих об'єктів, що охоронного статусу поки що не мають.

5 липня у Закарпатському музеї народної архітектури та побуту в Ужгороді відкрито масштабну виставку «З карпатських джерел» про культуру гуцулів, покутян і буковинців. В експозиції – колекційна збірка Національного музею народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського (Коломия Івано-Франківської області), приватна колекція кросен Буковини етнографа, дослід-

ника народної культури М. Шкрібляка, дипломні роботи випускників і твори викладачів Косівського інституту декоративно-прикладного мистецтва, Львівської національної академії мистецтв – загалом понад дві сотні експонатів.

19 липня у Музеї пропаганди, що в Шепетівці на Хмельниччині, відбулася презентація виставки «Биківня в документах і пам'яті», яку організовано разом із Національним історико-меморіальним заповідником «Биківнянські могили». На 20 банерах розкрито основні теми проєкту: розгортання Великого терору в Україні, оприлюднення документальних свідчень щодо репресивних практик часів сталінізму, показ історії «спецділянки» НКВС у Биківнянському лісі, збереження пам'яті про Биківню. Окремим блоком представлено постаті Биківнянського мартиролога, серед яких – Митрополит УАПЦ В. Липківський, художник М. Бойчук, композитор і хореограф В. Верховинець, актор С. Шагайда, письменники М. Йогансен і М. Семенко й інші.

14 липня у Луцьку урочисто відкрито новий музейний простір «Окольний замок». Комплекс об'єднав Вежу Чорторійських, підземелля колегіуму єзуїтів та фрагмент оборонного муру XV століття – загалом 18 кімнат та чотири коридори. В «Окольному замку» розміщено галерею рицарства, експозицію навчального процесу в єзуїтському колегіумі, мультимедійну систему з інтерактивним смарттаблом та шоломами віртуальної реальності, силіконову фігуру монаха та голограму привида. Реставрацію музейного простору здійснено завдяки фінансовій підтримки Європейського Союзу та Луцької міської ради.

Фольклорний гурт «ЩукаРиба», культурна діячка та художниця М. Озірна і Національний центр народної культури «Музей Івана Гончара» створили спільний проєкт «Поки картини в сховищах...», щоб через соцмережі залучити українців до вивчення колекції народного малярства, яка перебуває під захистом від російських ракетних атак. Наразі на сайті Музею Івана Гончара зібрано понад три сотні оцифрованих зразків наївного живопису. Учасники проєкту втілили мистецьку фантазію на тему: «А що роблять портрети у сховищах, поки ніхто не бачить?». Для коротких відеороликів митці відібрали: картину «Портрет подружжя Усиків – Ганна Ониськівна та Тарас Григорович» (П. Ярмоленко, Київщина, 1943 рік) і народну пісню «Годі тобі, та й зозулинко»; картину «Молоді люди» (М. Нелеп (Косогон), Київ) і народну пісню «Над лугами і над нивами» на слова Д. Луценка; картину «Портрет Данила Крикуна» (І. Орел, Черкащина, початок XX ст.) і чумацьку пісню «Шпориш по дорозі».

У Львові в межах проєкту «Врятувати об'єкти та історії доби модернізму в Україні» дослідниця М. Ляхович ініціювала оцифрування міських будинків початку XX століття. Серед перших об'єктів сканування: Будинок профспілок «Хмарочос Шпрехера», житлові комплекси середнього класу на вулиці Дорошенка та класу люкс на Чупринки, соціальне житло на вулиці Грекова та одна вілла на Гіпсовій. До роботи залучено львівську компанію «Skeiron» та студентів Харківської школи архітектури, яка нині базується у Львові. 3D-моделі, а також дослідницькі тексти та усні історії про модерністську спадщину буде розміщено онлайн.

Національний перелік нематеріальної культурної спадщини України поповнено новими елементами. Серед них: традиційне ремесло бджільництва у Сватівському районі Луганської області; гуцульська техніка художнього дереворізьблення; обряд Маланки в селі Белелуя Івано-Франківської області; жіночі прикраси з бісеру на Прикарпатті; традиція і технологія вишивки жіночої сорочки на Гадяччині; буковинський урочистий вінок з ковилою; обряд приготування зливаної каші; технологія приготування обрядового напою «Варена» в селі Боромля на Сумщині.

Кіномистецтво. Кіновідеопрокат

Від 30 червня до 9 липня у кінотеатрах десяти міст України тривали безплатні покази X Міжнародного кінофестивалю для дітей і підлітків «Чілдрен Кінофест», який організовано за підтримки Українського культурного фонду. На великих екранах Києва, Львова, Одеси, Дніпра, Полтави, Вінниці, Житомира, Луцька, Хмельницького та Чернігова демонструвалися новинки європейського кіно та найкращі короткометражні стрічки, зняті дітьми. У день відкриття відвідувачі «Чілдрен Кінофесту» змогли подивитися нове українське фентезі «Джура-корольович» польської режисерки А. Гойди, створене за підтримки Державного агентства України з питань кіно. В онлайн-кінотеатрі можна було переглянути ювілейну програму – найкращі дитячі фільми за версією глядачів фестивалю попередніх років, зокрема, українські стрічки «Сторожова застава» Ю. Ковальова, «Викрадена принцеса» О. Маломужа, «Фокстер і Макс» А. Матешка та «Пекарська Хоругва, або Різдво Козацьке» М. Кострова. В межах фестивалю всьоме проведено Дитячий кіноконкурс. Цього року організатори отримали понад 100 заявок з усієї України. Призерів визначало професійне журі, до складу якого ввійшли: режисерка анімації «Мавка. Лісова пісня» та авторка мультсеріалу «Пес Патрон» О. Рубан, режисер і сценарист стрічки «Памфір» Д. Сухолиткий-Собчук та акторка Р. Зюбіна («Гніздо горлиці», «Люся Інтерн»). Нагородження відбулося на церемонії закриття «Чілдрен Кінофесту» в Будинку кіно у Києві. Гранпрі дитячого кіноконкурсу здобула анімаційна робота «Вниз по скелі» 13-річного М. Глазунова з Мукачєва (Закарпатська область). Приз глядацьких симпатій отримала анімація «Подорож до Кукурудзяної країни» Н. Крайового з Черкас. Почесним амбасадором фестивалю став Є. Філатов – музикант, композитор, член Європейської кіноакадемії, ведучий *YouTube*-проєкту «Як звучить Україна», фронтмен гурту *The Maneken*, саундпродюсер *ONUKA*.

На *YouTube*-каналі *Ukrainer* опубліковано перший фільм із нового документального проєкту «Культура під час війни», що досліджує культуру в різних регіонах України, зокрема, як вона змінюється у воєнних реаліях. У стрічці «Культура під час війни. Захід» (автор – засновник *Ukrainer* Б. Логвиненко) йдеться про Музей сучасного українського мистецтва Корсаків у Луцьку, Меморіальний музей тоталітарних режимів «Територія терору» у Львові, Чернівецький український музично-драматичний театр ім. Ольги Кобилянської. Героями першого епізоду стали також письменник і перекладач А. Любка та художник П. Антип.

Серіал знято за підтримки Європейського Союзу в межах комунікаційної кампанії «Разом зберігаємо. Разом творимо».

Проект «Культура vs Війна» розповідає світові про цінності української культури через історії митців, які залишили своє звичне життя та стали на захист України. Наразі в межах документального циклу створено три короткометражні стрічки: історії музикантів гурту «Антитіла», кінооператора С. Михальчука та режисера й актора А. Сеїтаблаєва. Проект втілюється Асоціацією «Сприяння розвитку кінематографа в Україні – дивись українське!» за підтримки Єврокомісії, Фонду «МХП-Громаді» та компанії «Вавілон».

3 липня у столичному кінотеатрі «Оскар» відбувся прем'єрний показ кіноальманаху з шести короткометражних документальних фільмів «Міста та їхні герої». Для цього проекту в Харкові, Миколаєві, Чернігові, Охтирці (Сумщина), Баштанці (Миколаївщина) та Іванкові (Київщина), що постраждали від російського вторгнення, було обрано свого героя для розповіді про місто. Серед них, зокрема, представники креативних професій, які знайшли можливість протистояти навалі ворога – акторка О. Озерова, музикант і поет О. Каданов, художник І. Шевченко, музикант і звукорежисер П. Ігнатченко, актор і ведучий Г. Попенко. Ініціатор проекту – директор Фондації соціальних інновацій «З країни в Україну» Д. Блощинський. Режисери – О. Гібелінда й А. Литвиненко.

У липні розпочався широкий прокат документальної стрічки Р. Любого «Залізні метелики», яка досліджує збиття літака MH17 на Донбасі (кінооб'єднання «Вавілон'13» у копродукції з TRIMAFILM та RBB/ARTE за підтримки Українського культурного фонду та Державного агентства України з питань кіно). Також на великі екрани вийшла психологічна драма «Батько» О. Кобзаря.

Просвітництво

Незалежне радіо «Gasoline» презентувало аудіовізуальне документальне дослідження українського культурного надбання, реалізоване за підтримки громадської організації «Шум рейв». В межах проекту представники «Gasoline» здійснили творчу експедицію на Гуцульщину, а зібрані матеріали представили у різних форматах, об'єднаних під назвою «Спадок». Результатом подорожі стали: документальна стрічка від режисера О. Макаренка про народних майстрів та музикантів краю; семпл-пак аудіозаписів народних інструментів, випадкових звуків довкілля і пересічних шумів; музична збірка українських артистів, які формують сучасну незалежну сцену: *Hanna Svirska, Mires, Symonenko, Andriy Sirotkin, Vlad Suppish, Ocheret, Whaler, Incorrect Waves, Ira Hoisa* та *Lostlojic*.

Література. Книговидання

Національна спілка письменників України, Шевченківський національний заповідник і Благодійний фонд Володимира Затулівітра започаткували конкурс на здобуття Всеукраїнської літературної премії імені Володимира Затулівітра. Першою лауреаткою нової премії визнано українську письменницю Р. Харитонову за збірку поезій «Перетинаючі межу». Урочисте вручення нагороди відбулося 28 липня в музеї Т. Г. Шевченка у Каневі на Черкащині.

Переможцями Літературної премії Ірпеня за 2021 рік стали: В. Митус із Києва за історичний роман «Мамай» та соціальний роман «Ципа» (номінація «Проза»); О. Литвиненко з Харкова за поетичну збірку «Зомбілопілля» (номінація «Поезія»); Л. Гончарова з Первомайська Миколаївської області за книгу «Записки мандрівниці» (номінація «За вже видані книги українських авторів»); Н. Таранова із Запоріжжя за збірку казок «Сирні історії родини Пармезанів» (номінація «Література для дітей»). Щорічну всеукраїнську премію у галузі літератури засновано Товариством «Відважних» та Інвестиційною радою Ірпеня у 2020 році.

Бібліотечна справа. Читання

У липні українські військові отримали понад три тисячі книжок в межах проекту Міністерства культури та інформаційної політики України «Книга на фронт». До ініціативи долучилися книгарні-партнери *Yakaboo*, «Моя книжкова полиця», «Сяйво книги» КП «Міський магазин» та видавництво «КСД».

Протягом місяця також тривав збір книжок для бібліотек Харківщини, котрі були зруйновані чи пошкоджені внаслідок російської агресії. Його організували Українського ПЕН разом із Департаментом культури і туризму Харківської обласної державної адміністрації, Харківською обласною універсальною науковою бібліотекою та Харківським літературним музеєм. Наразі завдяки підтримці іноземних партнерів, вітчизняних видавництв та небайдужих українців в межах програми «Незламні бібліотеки» вдалося зібрати тисячі книжок для бібліотек Чернігівської, Миколаївської, Херсонської, Сумської та Дніпропетровської областей.

В мережі Львівської муніципальної бібліотеки створено Фонд тоталітарного читання, що зібрав книги радянського періоду з ознаками цензури та купюр. Літературу, вилучену з публічного вжитку, зберігатимуть, аби задовольнити інтерес науковців.

В Україні з'явився новий застосунок з аудіокнижками сучасних письменників і творів української класики. Ініціаторка та засновниця проекту *UnderBooks* – співачка Д. Астаф'єва. Свої улюблені тексти озвучили українські артисти Д. Заюшкіна, Т. Гончарова, В. Левченко, М. Єрьоміна, В. Дантес, В. Мещеряков, В. Скорик. Сама ж Д. Астаф'єва оживила добірку оповідань К. Поліщука «Пташиний цвинтар», а також кілька оповідань Н. Занози. Обкладинки для книжок створили українські ілюстратори та художники: С. Чічкан, Н. Кравцов, М. Фенечкін, А. Пилипчук, У. Балан.

Радіо «Культура» презентувало перший випуск Книжкового клубу в столичній книгарні на Подолі. Формат нового проекту дає можливість не тільки послухати програму в ефірі, а й долучитися до розмови наживо. 27 липня зустріч у книгарні «Книжковий Лев» об'єднала любителів книжок і митців у літературній дискусії. Радіоведучий В. Карп'як запропонував до обговорення твір В. Шекспіра «Гамлет». Співрозмовниками журналіста стали акторка Р. Зюбіна та письменник О. Михед.

Культура та мистецтво для людей з інвалідністю

20–30 липня в Національному музеї Тараса Шевченка у Києві тривала фотовиставка «Руйнуючи бар’єри, об’єднуючи серця», присвячена місяцю підтримки учасників національної збірної Спеціальної Олімпіади України. Виставку організували ГО «Спеціальна Олімпіада України» разом із благодійним фондом Катерини Білоруської. Мета – показати унікальні досягнення українських спортсменів із відхиленнями у розумовому розвитку, підкреслити значення інклюзивного підходу та розуміння потенціалу кожної особи, попри її інтелектуальні можливості. Кияни та гості міста мали можливість познайомитися з 24 спортсменами національної збірної СОУ, які здобули 21 медаль на змаганнях Всесвітніх ігор Спеціальної Олімпіади у Берліні.

6 липня у Рівненському обласному академічному музично-драматичному театрі відбувся перший показ вистави з додатковою послугою аудіоопису для глядачів із порушеннями зору – комедії «Вечеря з диваком» за твором Ф. Вебера. Дванадцять місць було обладнано спеціальною технікою, звідки лунали коментарі щодо дійства на сцені. Проект «Доступний театр» за підтримки Українського культурного фонду реалізується також у Вінницькому академічному музично-драматичному театрі ім. М. Старицького та Хмельницькому обласному академічному музично-драматичному театрі ім. М. Старицького.

Аматорство

Департамент культури Київської міської державної адміністрації разом із Київським міським центром народної творчості «Співоче поле» започаткували традицію урочистого вітання нових творчих команд родини «Народних аматорських колективів». Цього року почесне звання отримали: студентський театр «Ейдос» (Київський національний лінгвістичний університет), вокально-інструментальний колектив «SoloMia», вокальний ансамбль «Калинові наспіви», студія естрадного сольного співу Центру по роботі з дітьми та молоддю, вокальний ансамбль народної пісні «Громиця». 10 липня відбулася перша камерна церемонія вручення символічних «лавандових вінків» тріумфаторам.

Матеріал підготувала

Кобзаренко Л. П., провідний редактор
відділу наукового аналізу та
узагальнення інформації

Комп’ютерне опрацювання та редагування *І. Г. Піленко*

Формат 60x84/16. Умовн. друк. арк. 1,16. Б/т. Зам. 64. Безплатно

НБУ імені Ярослава Мудрого, Київ-1, Грушевського, 1. Тел. 278–85–12